

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 และกฎหมายอื่นที่ออกมาเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือคนพิการหรือบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ด้านการให้บริการทางการศึกษาของหน่วยงานที่ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลที่มีความต้องการพิเศษในจังหวัดสงขลา พัทลุง และสตูล การเลือกประชากรและกลุ่มตัวอย่างมาศึกษา มี 2 ลักษณะ คือลักษณะที่ 1 ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 1-3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสตูล ศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3 และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดพัทลุง ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดสตูล และ โรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา และ โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา โรงเรียนละ 1 คน และ โรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดองค์กรเอกชน ได้แก่ โรงเรียนการศึกษาคนตาบอดธรรมสาทลหาดใหญ่ ศึกษาจากประชากรโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาคนพิการ หน่วยงาน ละ 1 คน (ในปีที่ศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุงยังไม่แบ่งออกเป็น 2 เขต) ลักษณะที่ 2 ได้แก่ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 193 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 10 ของประชากร ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 19 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้า ได้แก่แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดที่ได้จากการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง มี 5 ชุด ตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา แบบสัมภาษณ์แต่ละชุดมีจำนวนข้อกระทงคำถามที่ต่างกัน ซึ่งคำถามขึ้นอยู่กับกรอบภารกิจและบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างตามชุดแบบสัมภาษณ์ จัดกลุ่มตามประเด็นย่อย หาความถี่ ตามชุดแบบสัมภาษณ์แต่ละชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่ได้จดบันทึกไว้ และแปลผลที่ค้นพบ และนำมาสังเคราะห์ในภาพรวมตามกรอบที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งนำข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของแต่ละประเด็นมาสังเคราะห์แล้วนำเสนอแบบบรรยายสรุปผลการวิจัย มีดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผลการวิจัยพบว่าในเชิงปริมาณสามารถดำเนินงานได้บรรลุเป้าหมาย มีจำนวนโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมครบตามเป้าหมาย แต่ในเชิงคุณภาพยังมีปัญหาหลายประการทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนร่วมไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาไม่เต็มตามศักยภาพเนื่องจากมีปัญหาในการดำเนินงานในหลายระดับ ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น พบว่ามีปัญหาบางประการ เช่น โครงสร้างงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่ได้กำหนดกลุ่มงานที่รับผิดชอบงานการศึกษาพิเศษที่แน่นอน ทำให้มีปัญหาในการประสานงานการจัดการเรียนร่วมของโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ ข้อเสนอแนะการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1) สร้างความเข้าใจและเจตคติที่ดีในการจัดการเรียนร่วมให้แก่บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษา

2) พัฒนาบุคลากรของโรงเรียนเรียนร่วมให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ตรงตามความต้องการจำเป็น

3) ส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมให้บริหารจัดการโรงเรียนตามโครงสร้างซีทอย่างมีประสิทธิภาพ

4) นิเทศการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนเรียนร่วมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งนำผลการนิเทศไปใช้ในกระบวนการวิจัย พัฒนาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดให้มีแผนงาน กิจกรรม โครงการสนับสนุนผู้เรียนเรียนร่วมให้ครบกระบวนการ

2. ศูนย์การศึกษาพิเศษ ผลการศึกษา พบว่า ศูนย์การศึกษาพิเศษทั้ง 3 ศูนย์ ดำเนินงานตามกรอบภารกิจ สามารถให้บริการ ทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษในบางลักษณะงานซ้ำซ้อนกัน ปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอภาระงานทำให้ภารกิจที่สำคัญบางประการยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร และผลงานการวิจัยทางด้านการศึกษาพิเศษที่มีน้อย ข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1) ควรกำหนดบทบาท หน้าที่ ภาระงานระหว่างศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้ชัดเจน งานจะได้ไม่ซ้ำซ้อนกันเพื่อครอบคลุมงาน ในการส่งเสริม และช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

2) เพิ่มอัตราครูและบุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษให้เพียงพอต่อภาระงาน

3) จัดอบรมหรือประชุมสัมมนาผู้ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนเรียนร่วมทุกฝ่ายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เห็นความสำคัญในการส่งเสริมช่วยเหลือ และดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน

4) ศูนย์การศึกษาพิเศษ ควรมีกู่่มงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวิจัย บรรณูปบุคลากรทางด้านการวิจัย และมีงบประมาณเพื่อสนับสนุนการวิจัยทางการศึกษาพิเศษอย่างเพียงพอ

3. โรงเรียนเฉพาะความพิการ ผลการศึกษาพบว่า จากช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา มีกฎหมายที่กำหนดมาตรการและวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการทั้ง 4 ด้าน โดยเฉพาะทางการศึกษา ทำให้โรงเรียนเฉพาะความพิการได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งด้านอาคารสถานที่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา วัสดุครุภัณฑ์ สื่อ และอุปกรณ์การเรียนการสอน

4. โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ผลการศึกษา พบว่า ในเชิงปริมาณ มีจำนวนโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่ในเชิงคุณภาพยังมีปัญหาหลายประการทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาไม่เต็มตามศักยภาพเนื่องจากมีปัญหาหลายประการ ทั้งปัญหาด้านบริหารจัดการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

1) โรงเรียนต้องกำหนดกรอบวิสัยทัศน์ และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาภพ การศึกษา และนำวิธีการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีท (SEAT framework) มาใช้อย่างจริงจัง

2) ต้นสังกัดต้องบรรจุหรือจ้างครูและบุคลากรทางการศึกษาพิเศษเพื่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอน รวมทั้งจัดอบรมประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนและการให้บริการอื่น ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทำวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาพิเศษ

4) นิเทศติดตามประเมินผลการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ

5) ควรเพิ่มงบประมาณให้แก่โรงเรียนที่จัดการเรียนร่วมเพิ่มเติมเป็นกรณีพิเศษ

6) โรงเรียน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดควรประสานงานขอความร่วมมือกับโรงพยาบาลกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในการออกตรวจสุขภาพเด็กในแต่ละโรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ในการวัดระดับสติปัญญาเพื่อนำไปจดทะเบียนคนพิการ

5. โรงเรียนเฉพาะความพิการสังกัดองค์กรเอกชน ผลการศึกษาพบว่าโรงเรียนมีความพร้อมสูงมากในการให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น เนื่องจากโรงเรียนนี้เป็นสาขาของมูลนิธิธรรมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งมูลนิธิมีความพร้อม มีบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์สูง ถึงแม้โรงเรียนจัดตั้งมาประมาณ 4 ปี แต่มีความเข้มแข็งสามารถช่วยเหลือเด็กตาบอดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสามารถให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเรียนร่วม และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัยพบว่าในเชิงปริมาณหน่วยงานทางการศึกษาทั้งหมดสามารถให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้อย่างทั่วถึง เด็กที่มีความต้องการพิเศษและผู้ปกครองสามารถเข้าถึงการศึกษาและบริการอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นปีละมากกว่าร้อยละ 15 แต่ในเชิงคุณภาพพบว่า หลายหน่วยงานยังมีปัญหาอยู่ โดยเฉพาะโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษในจำนวนมาก แต่มีโรงเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถให้บริการทางการศึกษาและการช่วยเหลือเด็กยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โรงเรียนยังขาดแคลนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านบุคลากร อาคารสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ เจตคติที่ดีของผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วม ขาดการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางการศึกษาพิเศษ และที่สำคัญคือโรงเรียนไม่ได้นำการบริหารจัดการเรียนร่วมตามโครงสร้างซีทมาใช้อย่างจริงจัง ดังนั้นเพื่อให้การให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีประสิทธิภาพ เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ช่วยตัวเองได้ และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข ทุกฝ่ายจะต้องเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาพิเศษ ร่วมกันพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ โรงเรียนเรียนร่วมให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้

Abstract

This research examines a study on the Development Plan for the quality of life of the people with disabilities (2002-2006) and other Acts promoting and supporting of educational services for people with disabilities in Songkhla, Phattalung and Satun provinces. The educational service study emphasized on people with disabilities from the Development of Special Educational Plan under the National Plan on the development of people with disabilities. The focus is on the educational institutions which have responsibilities indicated in the Development of the Special Educational Plan. The study aims to assess the understanding, the effectiveness of the performance of the National Plan on the development of people with disabilities and other Acts on educational service and provide information as a basis for setting strategic directions for the provision of disability services in the future.

The samples in Songkhla, Phattalung and Satun provinces were 5 representatives from Educational Service Area Office, 3 representatives from Special Education Center of Region and Province, 2 representatives from special education schools, 20 representatives from schools (level 1-12) that operate integrated education and 1 representative from a private organization.

The instrument was an In-depth interview with questions regarding their duties. There was a provision to include some free response ideas. Many informants gave suggestions in the free response section.

The results indicated that the providing education services of relevant units to people with disabilities in Songkhla, Phattalung and Satun Province were not following the plan both quantitatively and qualitatively. It can be concluded that these factors are influenced upon the successful, unreadiness of units, lack of supervision and follow up and evaluation from the Office of the basic Education Commission. Moreover, since 1997, Thailand has faced an economic problem which brought to budget problem in

developing special education in many factors such as personnel, buildings and equipments. However, additional research is required if we look at the service receivers' perception. We can pay attention to the other side of perceptions. Certainly, the results of this study seem to warrant further quantitative and perhaps qualitative research in this area. It may be that such additional research will shed new light in a field of inquiry that has been substantially understood.

